

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES DE L'ARQUITECTE GUILLEM REYNÉS FONT (1877-1918)

JORDI VIDAL REYNÉS

El 1998 es compleixen vuitanta anys de la inesperada mort de Guillem Reynés Font,¹ un home que no només va destacar com a arquitecte sinó també com a intel·lectual preocupat pel nostre patrimoni. Així, participava a tertúlies, pronunciava conferències sobre art mallorquí,² etc. Fou director del Museu Arqueològic Lul-lià (1909-1918) i encarregat de publicar la secció de notícies i de bibliografia del BSAL (1916-1918). L'any 1912, com a membre de la Comissió de Monuments de les Balears, s'oposà (de manera inútil) a l'esbucament de la porta de Santa Margalida.³ Una altra actuació en defensa del nostre patrimoni fou evitar, juntament amb Josep Ramis d'Ayreflor, la sortida de Mallorca de la col·lecció d'ecultures reunides pel Cardenal Despuig a Raixa.⁴ Políticament s'enquadrava dintre del Regionalisme i va estar a punt de ser presentat com a diputat a Corts.⁵ Va ser un autèntic defensor de la llengua catalana: va participar al I Congrés Internacional de la Llengua Catalana (Barcelona, 1906), publicà casi sempre en català i va ser amic personal de Mossèn Alcover⁶ i d'altres escriptors mallorquins.⁷

Com exemple de la seva preocupació per la llengua podem llegir una notícia que publicà en 1918:

En el darrer número del 'Bolletí del Diccionari de la Llengua catalana', nostre bon amic el M. I. Sr. D. Antoni Mª Alcover se queixa amargament de les desatencions que ha hagut de sufrir dins la secció de Filologia y Expansió de la Llengua de l'Institut d'Estudis

¹ Recordem que Guillem Reynés va morir durant l'epidèmia de grip el 12 d'octubre de 1918. F. LLUCH: *L'epidèmia de grip de l'any 1918 a les Illes Balears.*, Palma, 1991.

² Les seves conferències foren publicades al BSAL i a *La Veu de Mallorca*.

³ [Enérgica protesta dirigida al Sr. President de la Comissió Mixta de las Reales Academias de la Historia y de Bellas Artes de San Fernando/Guillermo Reynés- Pedro A. Sancho- Estanislao Aguiló...1° de marzo de 1912]. BSAL, XIV, 1912-1913, 61.

⁴ Guillem Reynés i J. Ramis d'Ayreflor compraren dita col·lecció per a evitar que sortís de l'illa. A. JIMÉNEZ: *Hoy hace cincuenta años del fallecimiento del arquitecto Reynés*. Diario de Mallorca, 13.10.1968.

⁵ G. MIR: *El mallorquinisme polític*. Moll, Palma, 1990, vol. II, p. 243; I. PEÑARRUBIA: *Els partits polítics davant el caciquisme*, Barcelona, 1991, 445. B. CARRIO: "Els intel·lectuals nacionalistes: Mallorca 1900-1936", *Cultura i compromís a la Mallorca contemporània*, Palma, 1995, 79. Cfr. els seus contactes a Barcelona amb el Catalanisme a *La Veu de Mallorca*, 31.10.1918.

⁶ Antoni Maria Alcover (1862-1932), Vicari General de la Diòcesi de Mallorca, casà Guillem Reynés Font i Aina Quintana Garau el 9 de gener de 1907 a Sant Nicolau (Palma): ADM, Matrimonis Sant Nicolau (4) 1903-1918, p. 54-55.

⁷ Un dels seus darrers actes en vida fou la seva presència al dinar en honor de *l'esquidada poetesa mallorquina Na Maria Antonia Salvà*, celebrat a l'Hotel Victoria el 3 de juliol de 1918. Cfr. *La Veu de Mallorca*, 15.7.1918.

Catalans de la qual es President. El nostre amic escriguent amb la passió i amb l'entusiasme que sol posar en les seves coses, ataca, de rebot, als capdevaners de l'Institut i de la Mancomunitat. La qüestió avui, per l'intransigència d'uns i altres s'es enmatzinada, lo qual per nosaltres es doblement llamentable per l'alt concepte que sempre ens ha merescut la benemèrita institució i pel coral afecte que sempre hem professat al nostre estimadíssim company (actualment Vice-President de l'Arqueològica), l'estudiós Mossen Alcover, incansable apòstol de la Llengua Catalana. El nostre optimisme, i més encare el nostre fervent desig, ens fan esperar dies de pau i harmonia.⁸

Hem dividit aquest article en quatre apartats. En el primer analitzam una sèrie de notícies publicades pel mateix Reynés al BSAL i que fan referència a la Gran Guerra de 1914-1918; en el segon podeu trobar una transcripció del recordatori de la seva defunció. Al tercer presentam una bibliografia de Guillem Reynés Font. I al darrer apartat trobam una relació de biografies i necrològiques que s'han publicat de l'arquitecte Reynés fins ara.

1. GUILLEM REYNES FONT I LA GRAN GUERRA

L'arquitecte Reynés fa referència en dues notícies publicades al BSAL, XVII (1918) de la mort de tres intel·lectuals, *víctimes de la terrible conflagració mundial*, com ell definia la Guerra del 14.⁹ Es tracta de l'historiador i arqueòleg Emile Bertaux, del metge Armand Ruffer i del conegut egipciòleg Gaston Maspéro (en realitat és un fill seu qui mor a la guerra). Hem respectat l'ortografia original dels textos.

1.1 MR. EMILE BERTAUX¹⁰ I ELS PRIMITIUS DE MALLORCA (BSAL XVII, 1918, 46-47).

Fa ja algún temps que reberem la trista nova de la mort d'aquest il·lustre escriptor i arqueòleg francès qui donà la vida per la patria en la tremenda lluita que encare dura dins Europa. Com succeeix casi sempre, el tresor arqueològic i bibliogràfic que amb amor havia col·leccionat l'home d'estudis corria perill de caure en mans mercenaries; pero, sortosament, la Biblioteca de l'Universitat de Lió l'acaba d'adquirir, mercès a la generosa intervenció de la marquesa d'Arconati Visconti. Aquesta biblioteca es particularment notable pels documents, fotografies, croquis i notes manuscrites sobre l'art espanyol de totes les èpoques.¹¹

⁸ BSAL, XVII, 1918, 112. F. DE B. MOLL: *Un home de combat (Mossèn Alcover)*, Palma, 1981, 166-169. *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, X, 1918-19, 81-161.

⁹ La I Guerra Mundial (1914-1918). En general, les classes conservadores s'inclinaren per Alemanya i els progressistes pels aliats. C. BLANES: "El segle XX: desenvolupament polític", *Història de Mallorca*", Palma, 1982, II, 270-271; P. GABRIEL: *El moviment obrer a Mallorca*, Barcelona, 1973, 89. Sobre el paper dels intel·lectuals espanyols en general: F. DIAZ-PLAJA: *Francòfils y germanòfils. Los españoles en la Guerra europea*. Barcelona, 1973. Pel que fa a les incidències de dit conflicte a Mallorca: J. ROCA: "La cojuntura de la Gran Guerra i les seves conseqüències", *Del taller a la fàbrica*", Palma, 1991, 149-155. [Quaderns Cultura fi de segle, Ajuntament de Palma]

¹⁰ Emile Bertaux (1869-1917). Historiador de l'art, director de la *Gazette des beaux-arts*. Estudià l'art medieval d'Itàlia i de la Península Ibèrica. És l'autor d'obres com *Les primitifs espagnols* (1906-1909) i dels volums de pintura hispànica de l'*Histoire de l'art*, d'André Michel: *Gran Enciclopèdia catalana*, Barcelona, 1989 (2ª reimpr.), 4, 474.

¹¹ La Biblioteca de la Universitat de Lió (Lyon) posseïa llavors uns 126.000 llibres: *Enciclopedia Universal Espasa-Calpe*, Madrid, 1905-1933, VIII, 704, s.v. "Biblioteca".

Algúns dels nostres consocis recordan amb delectació el seu estatge a Mallorca, ont per la seva cultura, per l'amor amb que estudiava les coses que nosaltres estimám i per la simpatía del seu tracte, deixà bon recort i amistats perdurables. Per honorar la seva memoria i perque els qui no tengueren la sort de tractarlo prsonalment pugan fruit una mostra del seu treball, traduím amb gust l'hermosa página que en una de ses obres mes recents dedica al segle d'or de la nostra pintura.

El segle qui segueix a l'anexió del reine insular de Mallorca al reine d'Aragó (1343) es estat el mes florent per l'art de la pintura a les Balears. Un cert nombre de retaules d'aquell temps se son conservats a varies viles o s'han recullit dins els dos petits museus de Palma el Museu municipal de la Llotja i el Museu arqueològic de la Societat «Luliana» en el Col·legi de La Sapiencia.

El sol pintor del segle XIV del qual s'es trobada a Mallorca una obra firmada es mallorquí i no italià. *Joan Daurer*¹² pintor ma pintada lany MCCCLXXIII: tal es l'inscripció que's llegeix al peu d'una gran Imatge de la Verge dreta amb l'Infant a l'església d'Inca. El pintor ha donat a la Verge sienesa fina y allargada en sa roba d'or una rigidesa d'icono. Un «Coronament de la Verge» al Museu arqueològic de Palma te la mateixa riquesa y la mateixa inflexibilitat: se la pot atribuir al mateix Daurer.

Al comensar el segle XV els pintors de Mallorca se donen a imitar encertadament la gracia i la dolçura sieneses, donant a llurs figures un aire infantivol que sovint li dona un gran encant. El díptic del Museu arqueològic de Palma, en el qual formen parella la *Santa Faç* i la fresca cara de la Verge, floreix amb els colors mes esplendorosos enriquida per un finíssim dentellat d'or. El *San Jordi* del mateix Museu es un deliciós personatge de llegenda, cavaller mes pudorós que la princesa per qui combat. Del mateix pintor el Museu de la Llotja poseeix un curiós retaule amb una imatge de la *Verge de la Misericordia* a la qual sostenen el ma[n]tell protector Sant Domingo i Sant Pere màrtir. Un retaule complert i intacte s'amaga dins una capella obscura de l'església de Montissión. Seria a son lloc dins un Museu de Toscana, no lluny d'un retaule de Taddeo di Bartolo. Les petites escenes de la predel·la i la *Presentació an el Temple* qui es col·locat dalt de tot del compartiment central son composicions purament italianes. El chor d'àngels qui ofrenen a la Verge, música i roses es un motiu que retrovam al voltant de la Verge venerada al santuari del Puig, prop de Pollensa i que ja s'havia iniciat en 1334, en el Llibre del Privilegi de Mallorca.

A la col·lecció que acaba d'adquirir l'Universitat lionesa figuren els croquis i fotografies dels retaules que Mr. Bertaux descriu en aquestes linies. Es cert que algunes d'elles havian estat reproduïdes anteriorment en el nostre *Bollett*, pero altres eran completament inèdites quant l'arqueòleg francès les va donar a conèixer. El famós retaule de Montissión fou publicat per primera vegada, amb un preciós clixé del mateix Mr. Bertaux, dins l'interessatíssima monografia "*La peinture et la sculpture espagnoles au XIV et au XV, juspu'au temps des sois catholiques*" formant part de la monumental obra de André Michel qui sortí a Paris l'any 1908.

Descansi en la pau del Senyor l'ànima del nostre amic il·lustre.

¹² Joan Daurer, pintor mallorquí documentat entre 1348 i 1407. Autor de taules com la *Coronació de la Mare de Déu* (Museu Diocesà de Mallorca) i *Santa Maria la Major* (Església parroquial de Santa Maria la Major, Inca). També pintà retaules per a Sant Jaume (Palma) i per a la vila de Muro: G. LLOMPART: "Joan Daurer", a *Gran Enciclopèdia de la Pintura i l'Escultura a les Balears*, Palma, 1996, II, 92-94.

Enhorabona a la Biblioteca de l'Universitat lionesa.

1.2 VICTIMES DE LA GUERRA (BSAL, XVII, 1918, 47)

Els lectors del *Bollett* tenen ja la notícia de la mort del sabi historiador i arqueòleg Mr. Emile Bertheaux, víctima de la terrible conflagració mundial. Avui complim el trist dever d'informarlos de que la mateixa guerra d'arc ha segades altres dues existències preciosíssimes per la Ciència Històrica: Ruffer i Maspero.

Fa una vintena d'anys que Sir Armand Ruffer,¹³ notable metge anglès, arribà al Caire com a catedràtic de Bacteriologia. Entusiasmada a la vista de les momies mil·lenaries va juntar les seves dues amors (la Medicina y l'Arqueologia) i, apassionat per l'estudi, escrigué una serie d'obres que li donaren fama per tot lo mon: *Note on the presence of "Bilharzia haemato" in egyptian mummies of the XX dynasty*,¹⁴ *Remarks on the histology and pathological anatomy of egyptian mummies. Note on an eruption resembling that of "variola" in the skin of a mummy of the XX dynasty*,¹⁵ & &. Al iniciarse la guerra fou destinat per organitzar els hospitals militars de Salònica, aont ha trobat la mort.

Gaston Maspero,¹⁶ l'egiptòleg de fama universal, essent, en sa joventut, catedràtic d'Egiptologia al *Collège de France*, en 1880 va anar a Egipte per fundar i dirigir l'Institut Francés d'Arqueologia, essent nomenat (casi un atlòt) director del servei general d'antigüitats i museus d'aquell país. Publicà una llarga serie d'obres notables: *Arqueologie égyptienne*,¹⁷ *Les momies royales de Deir El-Bahari*¹⁸ *Historie ancienne des peuples de l'Orient classique*,¹⁹ ct., ct., contribuint a ferlo molt popular el seu manual *Egipte*²⁰ que's publicà ensemps en francès, castellà, alemany, italià i anglès. Quant, jubilat de llurs càrrecs s'havia restituit a França, un fill seu de 28 anys, notable *bisantinista*, mor gloriosament en defensa de sa pàtria i el vell sabi, no poguent resistir prova tan dura, entrega també l'ànima al Senyor.

La necrologia dels dos sabis egiptòlegs ha constituït el darrer discurs presidencial a la Societat Arqueològica d'Alexandria, encomenat aquesta vegada a un espanyol il·lustre, el Sr. García Herrero,²¹ qui n'es vis president.

¹³ G. LEFEBVRE, J. F. PORGE: "La medicina egipcia", *Historia General de las Ciencias*, dirigida per R. TATON, Barcelona, 1988, II, 64-87.

¹⁴ La bilharziosi o esquistosomiasi és una malaltia tropical produïda per la bilharzia, un trematode molt comú a Egipte: J. G. BAER: *El parasitismo animal*, Madrid, 1971.

¹⁵ La verola és una malaltia infecciosa, molt contagiosa i epidèmica, deguda a un virus. Avui en dia es troba eradicada: F. M[OLL]: "Verola", *Gran Enciclopèdia Catalana*, 24, 44.

¹⁶ Gaston Maspéro (1846-1916). Egiptòleg i orientalista francès. Catedràtic del Collège de France des de 1873 i Director General de les excavacions i antigüitats d'Egipte (1886-1914). Fou director dels museus de Bulaq (1881-1887) i Gizeh (1889). Va escriure gran quantitat d'obres sobre arqueologia, filologia, mitologia i art. Era deixeble de Mariette: *Gran Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, 1989 (2ª reimpr.), vol. 14, p. 478; *Enciclopedia Universal Espasa-Calpe*, Madrid, 1905-1933, XXXIII, 754-755; S. SAUNERON: *La Egiptologia*, Barcelona, 1971, 22.

¹⁷ Publicada a Paris l'any 1887.

¹⁸ Paris, 1886. Totes les referències bibliogràfiques són de l'*Enciclopèdia Universal Espasa-Calpe*.

¹⁹ Maspéro va publicar dues obres amb títols molt semblants: *Histoire ancienne des peuples de l'Orient* (1875), traduïda al castellà l'any 1912, i aquesta *Histoire ancienne des peuples de l'Orient Classique*, en tres volums il·lustrats (Paris, 1893-1900).

²⁰ *L'Egypte*, Paris, 1912.

²¹ Enrique GARCIA DE HERREROS: *Société Archéologique d'Alexandrie. Sir M. Armand Ruffer & Sir Gaston Maspero*, Alexandrie, 1917; A. PALAU: *Manual del librero hispanoamericano*, Barcelona, 1953 (2ª), vol. VI, 93.

2. RECORDATORI DE LA MORT DE GUILLEM REYNES FONT

Imprès a "La Esperanza", amb motiu de la defunció de l'arquitecte, fa 15 x 9 cm i presenta a l'anvers una fotografia de Guillem Reynés Font (1877-1918) situada entre dues columnes d'ordre jònic encapçalada la primera amb una alfa i l'altra amb una omega. Al pedestal de les referides columnes *in antis* podem llegir un fragment de l'Apocalipsi de Sant Joan:

VAIG·SENTIR·VNA·VEV·
 DEL·CEL·QVI·M·DEIA:BE-
 NAVENTVRATS·ELS·MORTS
 QVI·MOREN·EN·EL·SENYOR.
 JA·ES·HORA·,·DIV·L'ESPERIT;
 QVE·REPOSIN·DELS·SEUS·
 TREBALLS·,·PERQVE'LS·SE-
 GVEIX·EL·FRUIT·DE·LES
 SEVES·OBRES·
 (APOC. 14-13)

Al revers trobam una creu i el següent text:

UNA ORACIO, PER CARITAT,
 EN SUFRAGI DE L'ANIMA DE
 D. GUILLEM REYNES I FONT,
 ARQUITECTE PROVINCIAL DE BALEARS I
 DIOCESA DE MALLORCA, QUI MORI ALS 41
 ANYS D'EDAT, DIA 13 D'OCTUBRE DE 1918.
 AL CEL SIA!

LA SEVA ESPERANÇA ERA
 PLENA D'INMORTALIDAT

(Sap. III, 4.)

ORACIO

Remembrau, Senyor, el vostre sirvent GUI-
 LLEM qui'ns precedí amb la senyal de la fe i
 dorm en somni de pau.

A ell i tots els qui reposen en Christ, vos
 suplicam les faceu indulgència del lloc de re-
 frigeri, de llum i de pau. Per Christ Senyor
 Nostre. Amen.

(Del canon de la missa).

Els Rdms. Srs. Bisbes de Mallorca, de Lleida i de Te-
 nerife tenen concedits 50 dies de perdó per cada missa,
 comunió o part de rosari qui serà oferida en sufragi de
 la seva ànima.

TIP. "LA ESPERANZA"

3. BIBLIOGRAFIA DE GUILLEM REYNES FONT

1. Necessitat de reconstituir el llenguatge català en els oficis tècnics, y en l'art de construcció / De D. Guillem Reynés, *Arquitecte*, de Palma de Mallorca. Congrès Internacional de la Llengua Catalana. Barcelona, 1906, p. 553-554.

2-5. Habsburg-Lorena, L. S., *Die Felsenfesten Mallorcas. Geschichte und Sage*. Praga, H. Mercy Sohn, 1910. Traducció catalana de L. Baz, *Els castells roquers de Mallorca. Història i llegenda*, Cort, Palma, 1994, 343 p + 4 plànols.

2. Castell de Santueri / Aquesta descripció dels restes dels murs del castell de Santueri que encara es mantenen va ser realitzada per l'arquitecte Guillem Reinés, p. 124-135.

3. Castell d'Alaró / La descripció que ve tot seguit de l'actual estat de les murades és de l'arquitecte Guillem Reynés, p. 218-230.

4. Castell del Rei / La descripció següent de l'estat actual de la murada del Castell del Rei és de l'arquitecte Guillem Reynés, p. 315-325.

5. Plànols / Els quatre plànols adjuntats han estat copiats del natural per l'Arquitecte Provincial D. Guillem Reinés i completats per ed. Holzel, de l'Institut Geogràfic de Viena.

6. Societat Arqueològica Luliana. Junta General. *Sessió del dia 28 de Janer de 1912*. Parlament del Director del Museu / Guillem Reynés. *BSAL*, XIV, Palma, 1912-1913, 39-41.

7-10. Notícies / de G. R. *BSAL*, XVI, Palma, 1916-1917, 383-384.

7. La Carta de Valseca.²²

8. Les oliveres de Mallorca.

9. Exposició de tapissos a la Llotja de Saragossa.

10. El III Centenari de Sant Alonso i la Reial Acadèmia de l'Història.

11. L'escultura al Museu Diocesà / "Resum dels principals punts tractats pel nostre amic l'arquitecte En Guillem Reinés en sa notabilíssima conferència donada en el Museu Diocesà", *La Veu de Mallorca*, , Palma, 8-març a 3 maig, 1917.²³

-Els bous de Costitx (8-3-1917)

-El fragment hel·lènic. Esculptura romana (15-3-1917)

-Capitells (22-3-1917)

-Restes aràbics / Guillem Reinés (29-3-1917)

-Esculptura cristiana medieval / Guillem Reynés (5-4-1917)

-Generalitats sobre el Renaixement / Guillem Reynés (12-4-1917)

-Persistència del gòtic / Guillem Reynés (19-4-1917)

-L'estil plateresc / Guillem Reynés (26-4-1917)

-El Renaixement Acadèmic / Guillem Reynés (3-5-1917)

²² Jaume BOVER: *Baleàrica. Bibliografia de bibliografies de Balears*, Plama, 1989, 78, nº 952. Sigles no identificades.

²³ *Escultures del Museu arqueològic diocesà (1917, 22 febrer)*. Extret per D. Antoni Mª ALCOVER: *BSAL*, XVI.1916-1917, 237.

12. Un programa per l'estudi de l'arquitectura civil de Mallorca / "Conferencia donada a Cà la Ciutat per D. Guillem Reynés el dia 15 de Novembre de 1917, formant part del cicle organitzat per l'Escola Normal de Mestresses. NOTA. Aquesta conferència fou il·lustrada amb 30 vistes fotogràfiques projectades dels monuments que s'anomenan", *BSAL*, XVII, Palma, 1918-1919, 3-8 [Text en castellà].

13-17. Notícies. *BSAL*, XVII, Palma, 1918, 46-48.

13. Mr. Emile Bertaux i els primitius de Mallorca.

14. Reconstituïció ideal de la «Roma del Imperi».

15. Excursions arqueològiques [de la Societat a Santa Eugènia].

16. Victimes de la Guerra.

17. La qüestió del Museu de Ra[i]xa.

18. Bibliografia / "Catàleg de la Col·lecció cervàntica formada per D. Isidoro Bonsoms i Sicart i cedida per ell a la Biblioteca de Catalunya redactat per Joan Givanell i Mas. Volum primer Anys 1590-1800. Barcelona Institut d'Estudis catalans Palau de la Diputació 1916", G. R. *BSAL*, XVII, Palma, 1918-1919, 48

19. Per l'història de l'Arquitectura a Mallorca (1802). *Contracte de l'Eminentíssim Cardenal Antoni Despuig amb l'arquitecte italià Joan Lazzarini per l'estudi d'un projecte de Palau a Raixa* / Per la còpia [:] Guillem Reynés. *BSAL*, XVII, Palma, 1918-1919, 57-58.

20-21. Notícies / G. R. *BSAL*, XVII, Palma, 1918-1919, 80

20. Obres de restauració [de Santa Eulàlia]

21. Santa Maria del Mar de Barcelona.

22-24. Notícies. *BSAL*, XVII, Palma, 1918, 95-96.

22. El museu de Raixa

23. Excursions de l'Arqueològica

24. La Societat d'Amics de l'Art de Madrid

25. Bibliografia / *Junta para ampliación de estudio e investigaciones científicas. Antonio Vives y Escudero. Estudio de Arqueología Cartaginesa. La necrópolis de Ibiza. Madrid MCMXVII* / G. R. *BSAL*, XVII, Palma, 1918, 96

26-27. Notícies / G. R. *BSAL*, XVII, Palma, 1918, 112.

26. [Dinar a honor de Maria Antònia Salvà]

27. [Sobre el darrer nº del «Bolletí del diccionari de la llengua catalana», que tracta de les diferències de Mn. A. Mª Alcover amb l'Institut d'Estudis Catalans]

28. El Palau de l'Almudaina / Guillem Reynés. "Conferència llegida en el Museu Arq. Diocesà (9-2-1918)". *La Veu de Mallorca*, Palma, 16-2-1918, 2-3-1918, 23-3-1918, 30-3-1918 (fí).

29. La basílica del Port de Manacor / Guillem Reynés. *BSAL*, XVII) Palma, 1918, 113-116.

4. NECROLOGIES I BIOGRAFIES DE GUILLEM REYNES FONT

4.1 NECROLOGIES PUBLICADES AMB MOTIU DE LA MORT DE L'ARQUITECTE GUILLEM REYNES FONT.

Ultima Hora, 14.10.1918.

La Almudaina, 14.10.1918.

J. Tous y Maroto: "Del momento. Guillermo Reynés", *La Almudaina*, 15-10-1918.

J. Ramis de Ayreflor: "Don Guillermo Reynés. Arquitecto de Provincia y Diocesano", *BSAL*, XVII, Palma, 1918, 145-147.

J. P[ons]: "En Guillem Reynés", *La Veu de Mallorca*, Palma, 31-10-1918.

4.2 ALGUNES BIOGRAFIES DE GUILLEM REYNES FONT.

A. Jiménez, A.: Hoy, hace cincuenta años del fallecimiento del arquitecto Reynés. *Diario de Mallorca*, 13.10.1968 p. 6-7.

D. Murray, M. Seguí: *El modernismo y su tiempo*, Palma, 1989, 84-88 i 119.

P. Rayó: "L'arquitectura a Inca durant el segle XX (1900-1940)", *II Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 1994, 225-226.

M. Seguí: *Arquitectura contemporánea en Mallorca (1900-1947)*, Palma, 1990, 61-68 i 388.

J. Vidal: "Reynés Font, Guillem", *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, XIV, Palma, 1988, 278-279.

J. Vidal: "El Primer de maig de 1902 a Palma a través d'una carta del mestre d'obres Gaspar Reynés i Coll", *BSAL*, 51, Palma, 309, nota 3.

"Reynés i Font, Guillem", *Gran Enciclopèdia Catalana*. Barcelona, 1989 (2ª), 19, 324.

RESUM

Amb motiu del 80 aniversari de la mort de l'arquitecte Guillem Reynés Font, es presenten alguns textos relacionats amb la seva persona i un llistat de les seves publicacions.

ABSTRACT

In commemoration to the 80th anniversary of the death of the architect Guillem Reynés Font a list of several publications about him is presented now.